

Jazyková kompetencia používateľov odborného jazyka a ich úsilie o jeho kultiváciu

Barbora Honnerová, Ústav cudzích jazykov, Žilinská univerzita v Žiline,
barbora.honnerova@ucj.uniza.sk

Kľúčové slová: reálni používatelia jazyka, jazyková norma, praktická hodnota jazyka, duchovná hodnota jazyka, profesionálny variant normy, kodifikátor, kultivovanie odborného jazyka

Keywords: professional community, language standard, practical and spiritual value of language, professional variant of standard, codifier, cultivation of special language

Celospoločenský vývoj sa odráža v jazyku, takže v jazykovej kompetencii používateľov jazyka nastávajú podstatné zmeny. Nové technológie, pracovné postupy, zariadenia, výrazný vedecký rozvoj vnášajú do bežnej komunikácie veľa odborných termínov, ktoré stratili svoju špecifickosť a stávajú sa jej prirodzenou súčasťou. V lexikálnej zásobe prebieha aktívny proces terminologizácie a determinologizácie, termíny migrujú z jednej odbornej sféry do inej. Jazyk sa dynamicky rozvíja, posilňuje sa jeho národnoreprezentatívna funkcia, upevňuje sa jazyková kultúra.

Odborná verejnosť je používateľom a nositeľom odborného jazyka. Komplementarita lingvistiky, psychológie, pragmatiky, sociológie sa stali základom pre to, aby bolo možné identifikovať používateľa odborného jazyka. Kto to je? K akému spoločenstvu patrí? Aký je jeho vzťah k jazykovým normám, k spisovnému jazyku a k hodnotám, ktoré predstavuje? Súvisí jazyková kompetencia s inteligenciou? Čo je jazyková kompetencia? Je pre používateľa odborného jazyka kultivované ovládanie rodného jazyka prestížnou záležitosťou?

Lingvistické teórie o používateľovi jazyka sa v čase vyvíjali a menili. Dlhodobou existovala predstava, že kompetentný používateľ jazyka je ten, kto perfektne ovláda rodný jazyk. N. Chomsky túto predstavu rozšíril o tvrdenie, že „... ideálny hovoriaci a počúvajúci v homogénnej komunite nie je ovplyvňovaný takými gramaticky irelevantnými podmienkami, ako sú pamäťové obmedzenia, zmeny pozornosti a záujmu, roztržitosťou a chybami (zriedkavými alebo typickými) pri využívaní svojich jazykových vedomostí v aktuálnom jazykovom prejave“ (1965, 3).

Reálni používatelia jazyka sú limitovaní svojou pamäťou a individuálnou diferenciou v jazykovej kompetencii. Nositelia odborného jazyka teoreticky i prakticky ovládajú systém a pravidlá rodného jazyka, čo vytvára podložie na rozširovanie o odborný lexikón a jeho aktívne ovládanie. Toto podporuje aj J. Dolník svojím tvrdením, že „jazykovú kompetenciu, čiže prirodzené ovládanie jazykového systému a odborného jazyka definujeme ako schopnosť reprodukovať jazykové jednotky a štruktúry, produkovať nové jednotky a štruktúry, ako aj interpretovať vnímané jednotky a štruktúry“ (Dolník, 2003, 3). Schopnosti tvoriť, reprodukovať, interpretovať nepochybne súvisia so vzdelaním, v našom prípade technickým, i s prirodzenou inteligenciou. Ľudia, ktorí sú vzdelaní a inteligentní, používajú jazyk pregnantne, na kvalitatívne vyššej komunikatívnej úrovni. N. Chomský tiež zdôrazňuje vzťah medzi jazykovou kompetenciou a inteligenciou. „Ak hovoríme o ustálenom stave v komunikácii, ktorý je prirodzene idealizovaný, mohlo by to byť dôkazom toho, že dosiahnutý stabilný stav môže byť diferencovanejší medzi ľuďmi rôznej vzdelanostnej úrovne, keďže určitý komplex štruktúr sa dostatočne nerozvinul pre nedostatočné stimulujúce podnety z vonkajšieho prostredia“ (1980, 175).

Základ vzťahu medzi reálnym a ideálnym je predovšetkým v rovine reálne vz. ideálne v spisovnom jazyku. Do popredia sa dostáva evaluačná kompetencia, ktorá by mala pôsobiť na používateľa tak, aby bol spôsobilý reflektovať to, čo je spisovné/kodifikované a nespisovné/nekodifikované. Zo strany kodifikátorov sa vytvára tlak na verejnosť, aby spisovný jazyk bol vnímaný ako komunikačný nástroj, ktorý je kodifikovaný na základe vedeckého poznávania, disponuje osobitnou národnou hodnotou a teda spoločnosť používateľov ho bude vedome kultivovať a zdokonaľovať. Sú to stimuly, ktoré navodzujú situáciu na vznik ideálneho fungovania spisovného jazyka. Do centra pozornosti sa dostáva systém spisovného jazyka. „Perspektíva ideálneho spisovného jazyka sa aktualizuje najmä pri výklade jeho vývinu poukazovaním na isté deficit, nevýhody jeho systému v danom stave. Výrazy ako tendencia k zjednodušovaniu systému, harmónia, vyváženosť, symetria v systéme, homogénnosť štruktúry a pod. implikujú predstavu dokonalého jazykového systému“ (Dolník, 2010, 36). Do vývinu jazyka sú zapojené všetky štruktúry bezpríznačkové i príznakové. Princíp systémovej primeranosti je riadiacou silou jazykového systému. Z tohto pohľadu treba hodnotiť zasahovanie do jazyka, „... ktoré by malo posilňovať systémovej charakter jazyka, podporovať tie zákonitosti, ktoré sú v jeho centre, sú preň najcharakteristickejšie a ktoré robia z jazyka vyvážený a spoľahlivo fungujúci systém...“ (Kačala, 1979, 164). Dorozumievací prostriedok – jazykový systém – má byť jednoduchý, pravidelný, ľahko osvojiteľný.

Na používateľa spisovného jazyka pôsobí jazyková výchova a kodifikácia, ktoré ho vedú k tomu, aby hodnotil, preferoval a používal také štruktúry, ktoré sú v súlade s evaluačnou kompetenciou. Jeho sebahodnotenie má perspektívne smerovať k ideálnemu systému a navodzovať v ňom pocit prirodzeného osvojovania si jazyka. Lingvistická teória prirodzenosti sa zakladá na tvrdení, že „... hovoriaci nedisponuje len gramatickými pravidlami materinského jazyka, ale aj princípmi prirodzenosti, spravidla obidvoma neuvedomene. Princípy prirodzenosti spolu s pravidlami riadia jazykové správanie ...“ (Wurzel, 1988, 497). Súčinnosť týchto faktorov vytvára hodnotový ideál, ktorý sa stáva základom jazykovej kritiky, ale aj výchovy orientovanej na jazykové spoločenstvo. Bežný používateľ by si mal uvedomovať, čo je systémove, frekventované, ľahko a spoľahlivo osvojiteľné a fungujúce, a tiež to, čo je prestížne v používaní.

Vedec musí rešpektovať realitu, svoju ideu jednoty reálneho a ideálneho musí korigovať a uvedomovať si konkrétne komunikačné situácie, v ktorých sa spisovný jazyk používa. Používatelia fungujúci v normálnych podmienkach, zameraní na rečový výkon orientujúci sa podľa noriem, ktoré sú častým používaním zafixované, sa tak stávajú aktívnymi členmi jazykového spoločenstva. V komunikácii aplikujú intuitívnu analógiu, ktorá sa zakladá na vytváraní analogických jazykových štruktúr, voľbe výrazových prostriedkov, ktoré boli už niekedy použité. Avšak nie všetci príslušníci jazykového spoločenstva majú rovnaký status v hierarchii sociálnych vzťahov. Tí s nižším statusom sa dostávajú do pozície, keď je im nepriamo vnucované uvažovanie kodifikátora a upierané právo používať vlastný zmysel a cit pre jazyk. Narúša sa tak ich pozitívne sebavnímanie. Kompletne eliminovať tento negatívny pocit sa nedá, ale je možné zmierniť ho primeraným jazykovým diskurzom. Týchto používateľov spisovného jazyka možno povzbudiť vhodnou komunikáciou, motiváciou k rečovej činnosti, jej zdokonaľovaním, pestovaním spôsobilosti využívať intuitívnu analógiu, a tým povzbudzovať u používateľov jazykové sebavedomie.

Ako sa prejavuje jazykové sebavedomie? Aké aspekty jazyka ho podporujú? Prvým aspektom je prirodzená jazyková kompetencia, ako už bolo spomenuté vyššie, rozšírená o interpretačný komponent. Ten je prítomný pri produkovani nových jazykových jednotiek a štruktúr, ktoré sa dostávajú do jazyka prostredníctvom rečovej interakcie používateľov jazyka. V pragmatickom zaobchádzaní s jazykom sa aktivuje logika bežného myslenia.

Druhým aspektom je hodnota jazyka, ktorá má dve stránky, praktickú a duchovnú. Praktická hodnota jazyka je prostriedok, ktorým sa naplňajú potreby používateľov spisovného jazyka spoznávať svet, rozširovať svoje vedomosti, ale aj šíriť svoje poznatky, zručnosti, kompetencie, identifikovať sa so sociálnou skupinou. Prostredníctvom spisovného jazyka vyjadrujú svoje myšlienky, praktické potreby, ale aj želania, predstavy, túžby. S tým súvisí druhý rozmer jazyka, jeho duchovná hodnota. V tomto kontexte je vhodné pripomenúť vyjadrenia J. Dolníka o jazykovom a národnom sebavedomí. „Duchovnú hodnotu vlastného jazyka používateľ prežíva ako hodnotu svojho vzťahu k vlastnému ‚rodu‘, pretože jazyk je jedným z fundamentálnych spojív medzi ním a ‚rodom‘. Jazykové sebavedomie tu vyplýva z hodnotenia seba na základe vlastností národa, s ktorým sa používateľ stotožňuje, pričom svoju príslušnosť k nemu prežíva, resp. vníma, interpretuje ako silne preferovanú hodnotu“ (2003, 9). Duchovná hodnota jazyka by bola len prázdny slovným spojením, keby nebola napĺňaná prostredníctvom aktívnej rečovej komunikácie.

Prirodzená imúnosť jazyka je tretím aspektom jazyka podporujúcim jazykové sebavedomie. Imúnosť sa prirodzene týka jazykového spoločenstva, ktoré odoláva vplyvom z vonkajšieho i vnútorného prostredia, ktoré by vniesli chaos a nesúlad s normou do jazykového systému. Jazykový systém má dostatočne fungujúci interakčný mechanizmus, ktorý zabezpečuje jeho rovnováhu, podporuje pomer medzi pružnosťou a stabilitou jazykovej normy.

„Jazykové sebavedomie je istota v jazykovom i metajazykovom správaní, ktorá závisí od sebareflexie vo vzťahu k ovládaniu jazyka, od vnímania hodnoty jazyka a od presvedčenia o imúnosti jazyka ... pojem istoty má platnosť premennej veličiny. Istota v jazykovom a metajazykovom správaní zahŕňa isté stupne presvedčenia o normálnosti jazykových a metajazykových reakcií“ (Dolník, 2003, 6). Prirodzené jazykové správanie používateľa spisovného jazyka, ktorý akceptuje zmeny, posuny významov, inovácie, dodržiava normy, rešpektuje svoje intuitívne vnímanie, vedie k upevňovaniu jazykového sebavedomia i v konfrontácii s autoritami.

Dynamika jazyka zahŕňa zámerné aj spontánne zmeny. Podľa Dolníka „zámernými zmenami sú prírastky v sústave pomenovacích jednotiek, rozličné druhy skracovania lexikálnych výrazov alebo náhrada neústrojného výrazu systémovým. Ak sú zmeny funkčné, zodpovedajú požiadavkám jazykovej kultúry. Spontánne jazykové zmeny sú neúmyselné, neuvedomované, nekontrolované, prebiehajúce postupne“ (1997, 30). V prípade, že ich funkčnosť je sporná, vzniká otázka, či zmena je prínosom k obohateniu sústavy jazykových prostriedkov a či vedie ku kultivovaniu spisovného jazyka. Kodifikátor rieši problém, či flexibilita normy koreluje so spontánnymi zmenami. Absolútna tolerancia spontánnych jazykových zmien, ale ani ich potlačanie nie sú žiaduce. Spontánne jazykové zmeny možno hodnotiť vo vzťahu ku kultivácii jazyka neutrálne, neprispievajú, ale ani nenarúšajú jeho kultivovanosť. Ak spontánnu inováciu prijme výrazná časť jazykového spoločenstva, dostáva sa do úzu a je vnímaná ako prejav prirodzenej dynamiky jazyka.

Aká je odborná verejnosť, ako používa spisovný jazyk a jeho časť – terminológiu? Odborníci tvoria entitu, ktorá si uvedomuje svoju spolupatričnosť k spoločenstvu, ktoré má spoločnú históriu a kultúru, žije na spoločnom teritóriu, identifikuje a socializuje sa v rámci daného spoločenstva. V komunikácii používajú spisovný jazyk, ktorý sa intelektualizuje v súvislosti s rozvojom vedy a techniky. Jazykový prejav sa stáva presnejším, vyjadruje celú škálu komplikovaných myšlienok, ich vzájomnú spojitosť, nadväznosť. Dochádza k posilneniu intelektuálneho aspektu jazyka, ktorého najvyšším prejavom je vedecký jazyk. Jazyk vedy a techniky rešpektuje tri základné lingvistické princípy: systémovosť, normatívnosť, estetickosť. Tie sa podľa potreby dopĺňajú princípmi celospoločenskými – sociálnymi, oficiálnou kodifikáciou opierajúcou sa o jazykové princípy ako o teoretický základ.

Osobitosť vývoja odbornej terminológie závisí od rozvoja konkrétneho odboru. Termíny fungujú v základnom určení, ktorým je sféra profesionálnej komunikácie. K normalizácii termínov treba pristupovať z teoretického i praktického aspektu. Vedecky boli rozpracované otázky o mieste terminológie v štruktúre spisovného jazyka, o podstate termínov ako znakov odborných pojmov, o tendenciách lexikálno-sémantického vývoja a tvorenia odbornej lexiky.

Terminológii sa priznáva právo na určitú samostatnosť vo všetkých základných lingvistických charakteristikách a tendenciách vývoja. Jazyk vedy preberá zo spisovného jazyka iba to, čo priamo vyhovuje praktickým potrebám komunikácie v odbornej sfére a terminologickej lexike. Pri tvorení termínov dochádza k istej špecializácii slovotvorných formantov. Ak sa v systéme tvorenia daného jazyka nenachádza formant, ktorý je potrebný pre vznik presného, výstižného termínu, tak sa použije formant z internacionálneho fondu alebo sa utvorí umelo. Táto skutočnosť nemá byť kvalifikovaná ako nesúlad s normou spisovného jazyka. Stáva sa normou vedy alebo ho tiež môžeme nazvať „*profesionálny variant normy*“ (Danilenko, 1977, 161). Nositelia odborného jazyka sú pripravení na to, že sa vyskytnú prvky, ktoré narúšajú systemizáciu, napr. že pravidelný výskyt kombinácií zhodný prívlastok + substantívum sa preruší a je akceptovaná štruktúra združeného pomenovania neadjektívneho substantívneho zhodného prívlastku v termíne *Interfrigo preprava*. Vzniká tu isté napätie medzi kodifikovanou normou a úzom, ale spisovný jazyk je už tak pevne zakotvený a konštituovaný, že jeho existencia nie je ohrozená.

V profesionálnom variante normy sa zohľadňuje to všeobecné, čo v jazyku vedy je osobitosťou spisovného jazyka, a to zvlášť, čo je v jazyku vedy, ale chýba v systéme a štruktúre spisovného jazyka ako nevyhnutné pre všetky jeho funkčné varianty. Profesionálny variant normy odráža aj predchádzajúce historické podmienky preberaných slov, na ktorých je možné sledovať tradíciu, vývoj ich použitia vo vede a technike a udržiava medzigeneračnú civilizačnú kontinuitu. V dôsledku prirodzeného a nezvratného procesu, ktorý súvisí so striedaním pokolení a je pod vplyvom celospoločenských jazykových noriem, mnohé termíny sa z odbornej lexiky vytrácajú. Vo vytváraní novej terminológie sa odráža vedecko-technický vývoj a uskutočňuje sa zložitá transformácia nielen existujúcich termínov, ale aj komplexných terminologických systémov. Termíny prechádzajú z jedného vedného odboru do iného a synchronne sa v nich používajú.

Súčasný proces tvorenia a fungovania terminologických sústav výrazne zvyšujú nároky na termín ako pomenovací prostriedok určený na odbornú komunikáciu. „O vlastnostiach termínu je potrebné vedieť, že sú jednak zovšeobecneným výsledkom výskumu veľkého množstva jestvujúcich termínov, jednak kritériom na tvorenie nových potrebných termínov. Ale treba vedieť aj to, že v každom jednotlivom prípade sa nemusí podariť utvoriť termín vyhovujúci všetkým vlastnostiam (kritériám), ktoré postulujú teória terminológie. V tejto veci je terminologická prax neraz len úsilím o priblíženie sa k ideálu“ (Masár, 1991, 38).

V praktickej podobe používateľa odborného jazyka realizujú jazykové normy, pravidlá, ktoré sa vzťahujú na prvky jazykového systému tak, aby bola zaistená formálna i sémantická identifikácia v súlade s ich očakávaniami. „Na základe jazykových noriem sa posudzuje správnosť podoby realizovaných systémových prvkov, ich fonetická podoba, na ktorú sa vzťahuje ortoepická norma, a ich ďalšie podoby, ktorých sa dotýka ortografická, morfológická (aj slovotvorná) a syntaktická norma. K jazykovým normám patrí aj sémantická norma, na základe ktorej sa realizovaným jednotkám pripisuje správny význam“ (Dolník, 2013, 349). Pri dodržiavaní sémantickej normy nastáva v niektorých terminológiách problém, ktorý vzniká pri kodifikácii termínov na pôde terminologickej komisie medzi kodifikátorom a odborníkmi z daného vedného odboru, praktickými používateľmi termínov. Odborná verejnosť potrebuje komunikovať, pomenúvať javy, procesy, zariadenia a pod., a teda

používať termín pre novovzniknutý jav, proces, zariadenie. Problém spôsobuje čakanie na výsledok terminologickej komisie, či schváli alebo neschváli navrhovaný termín, či ho kodifikuje a zaradi do príslušnej normy alebo názvoslovnia, alebo ho pozmení natoľko, že eliminuje motiváciu, ktorá vyprovokovala jeho vznik alebo zmenu významu.

Rozvoj technického i vedeckého sveta prináša potrebu efektívnych výrazových prostriedkov, ktoré spontánne a prirodzene reagujú na meniace sa i novo vznikajúce situácie v odbornej sfére. Profesionalizmy, ktoré donedávna patrili do kategórie subštandardných slov, sa v dôsledku ekonomizácie jazyka stávajú „termínom v použití“. Spisovný jazyk má silné postavenie, uskutočňuje sa cieľavedomá starostlivosť o jazykovú prax, jazyková výchova posilňuje rešpekt verejnosti voči jazyku, upevňuje sa jazyková kultúra. Opatrnosť, často neprimeraná pomalosť, pri schvaľovaní a zaraďovaní nových termínov do daného terminologického systému sa nám vidia zbytočné. Používatelia odborného jazyka - nelingvisti sú si dobre vedomí dôležitosti spisovného jazyka, sú pripravení rešpektovať všetky aspekty, ktoré ho stabilizujú. Očakávajú však ústretovosť, pohotovosť, pružnosť, vysokú profesionalitu od inštitúcií, ktoré rozhodujú o kodifikácii termínu. Často vzniká u nich pocit, že kodifikačné kritériá podliehajú zmenám v súvislosti s tým, aký postoj zaujíma „kodifikátorská elita“ (Dolník, 2010, 39) a že tieto kritériá nie sú v súlade s princípmi tvorenia termínov prezentovaných v teoretických terminologických publikáciách. Pre authority v oblasti vedy a techniky je komplikované presadzovať a uvádzať do praxe neústrojné, ťažkopádne termíny, ktoré navyše nevystihujú podstatu daného javu, procesu, zariadenia. Zo strany teoretikov – lingvistov sa vyžaduje rešpekt voči odbornej verejnosti, veľmi početnému spoločenstvu, ktoré aktívne používa spisovný jazyk, pestuje a kultivuje ho.

Používatelia odborného jazyka očakávajú od kodifikátora, že bude zisťovať spätnú väzbu svojho rozhodnutia, že bude registrovať reakcie používateľov kodifikovaného termínu/termínov, že použije objektívne hodnotiace kritériá na zhodnotenie efektívneho fungovania termínu v rámci odbornej komunikácie. V niektorých terminológiách, najmä v tých, ktoré sú stabilizované a ich rozvoj ide kontinuálne (terminológia koľajovej dopravy, strojárnska terminológia) je vhodné pri kodifikácii vziať do úvahy aj jazykový úzus. „Úzus je súhrn jazykových návykov členov jazykového spoločenstva, čiže súhrn jazykových prostriedkov, ktoré členovia jazykového spoločenstva bežne používajú. Podstatná časť týchto prostriedkov je v súlade s jazykovou normou v uvedenom vymedzení (sú správnymi realizáciami systémových jednotiek), ale vyskytujú sa aj prostriedky, ktoré nie sú realizáciou systémových prvkov (sú to prvky, na ktoré jazyková kritika reaguje, že sú nesprávne). Ak sa v úze pevne udomácnili také prvky, dostávajú sa do jazykovej normy. Do vymedzenia jazykových noriem treba zahrnúť aj tento jav: prechod nesystémových prvkov z úzu do normy“ (Dolník, 2013, 349). V terminológii nezriedka nastávajú situácie, keď pojem „predbehne“ kodifikáciu termínu, a vtedy by bolo dobré spomenúť si na síce nesystémové, ale výstižné pomenovanie používané profesionálmi.

Záver

Odborná používateľská reprezentácia si materinský jazyk osvojuje prirodzeným spôsobom, usmerňovaná je rôznymi edukačnými zásahmi, ale vzhľadom na to, že všetko prebieha v dlhom časovom úseku, osvojenie je trvalé a uvedomené. Čoraz viac ľudí pochádzajúcich z rôznych sociálnych prostredí používa odborný jazyk, a tak sa žiada, aby si osvojovali lingvistické a terminologické pravidlá, aby bola zaručená jednota v používaní spoločného jazyka. Jazyková emancipácia používania odborného jazyka je založená na podloží účasti na komunikačných udalostiach v rozličných sférach sociálnej interakcie. Úroveň osvojovania spisovného odborného jazyka závisí od rozsahu aktivít v širokom spektre komunikačných sfér a situácií. Používatelia odborného jazyka prezentujú výsledky svojich odborných aktivít pred odborným auditóriom alebo v populárnej podobe širokej verejnosti

v masmédiách. Príprave na ústne vystúpenie venujú maximálnu pozornosť. Okrem prípravy obsahu prezentácie, voľby stratégie na dosiahnutie optimálneho cieľa, volia také výrazové prostriedky, aby cieľ bol dosiahnutý. Kvalitná odborná lexikálna zásoba, zrozumiteľná syntaktická štruktúra textu prístupná auditóriu sú samozrejmosťou. Písomné komunikáty sú racionálne štruktúrované, postavené na vedeckom podloží, lektorované nielen z odborného, ale aj jazykového hľadiska. Odborníci vnímajú „osvojovanie a používanie jazyka ako prirodzený spôsob sociálneho bytia, ktorý ich integruje do daného sociálneho celku. Takto si pestujú stav jazykovej pohotovosti ako stav prirodzeného bytia, čo im umožňuje kedykoľvek „nasadiť seba“ do sociálnej interakcie, a tak reprodukovať svoj prirodzený spôsob sociálneho bytia“ (Dolník, 2010, 283).

Používatelia odborného jazyka disponujú jazykovým citom, ktorý má základ v jazykových používateľských znalostiach. Vzťah medzi jazykovým rozumom (rozmyšľaním o jazyku) a jazykovým citom (precitovaním jazyka) niekedy naruša prirodzenú znalosť jazyka. Prirodzené ovládanie jazyka je založené na jazykovom cite a ak je korigované jazykovým rozumom neprispieva to k lepšiemu ovládaniu jazyka. „Len vtedy, keď jazykový rozum funguje vo vzťahu k jazykovému citu ako komplementárna sila, keď rozum cit dopĺňa, môžeme hovoriť o účasti metajazykového vedomia na normálnom rozvíjaní jazyka, a teda o vplyve na jazykový cit“ (op.cit., 285).

Odborná verejnosť tvorí kompaktné spoločenstvo profesionálne aktívnych, vzdelaných, inteligentných, motivovaných jednotlivcov. S rešpektom používajú spisovný jazyk uvedomujúc si jeho praktickú hodnotu a uznávajúc jeho duchovný rozmer. Disponujú dômyselným jazykovým citom, ktorý pre nich predstavuje sociálny jav, ktorý sa rozvíja v sociálnej interakcii, v konfrontácii s používateľskou normou. S porozumením prijímajú profesionálne rozhodnutia kodifikátora, ale nie sú ľahostajní voči jeho neprimeraným a nevhodným zásahom. V súvislosti s internacionalizáciou sociálnych interakcií, európskou integráciou a sústavným kontaktom s nositeľmi iných jazykov upevňujú si svoje jazykové sebavedomie a zaraďujú sa medzi multilingvistov. Sú si vedomí toho, že slovenčine patrí prirodzené miesto medzi ostatnými jazykmi.

Literatúra

- DANILENKO, V. P.: Russkaja terminologija, opyt lingvističeskogo opisaniya. Izdatel'stvo Nauka Moskva .1977. 221 s.
- DOLNÍK, J.: Jazykové sebavedomie. In: Slovenská reč, 2003, roč. 68, č. 1, s.1 – 14.
- DOLNÍK, J.: Jednotlivec a jazyková norma. In: Jazyk a jazykoveda v pohybe. Na počesť Slavomíra Ondrejoviča. Bratislava: Veda 2008, s. 227 – 233.
- DOLNÍK, J.: Spontánne jazykové zmeny a kultivovanie jazyka. In: Jazykovedný časopis 1997, roč. 48, č. 1, s. 30 – 42.
- DOLNÍK, J.: Teória spisovného jazyka so zreteľom na spisovnú slovenčinu. Bratislava: Veda 2010. 292 s.
- DOLNÍK, J.: Všeobecná jazykoveda. Opis a vysvetľovanie jazyka. Bratislava: Veda 2013. 432 s.
- CHOMSKY, N.: Aspects of the theory of syntax. Cambridge, MA: MIT Press 1965, s. 175 – 178.
- CHOMSKY, N: Comments in Piatelli-Palmarini. In: Piatelli-Palmarini (Ed): Language and Learning. London: Routledge & Kegan Paul 1980, s. 175 – 179.
- KAČALA, J.: Výhľady na kultivovanie jazyka. In: Z histórie spisovného jazyka. Zborník regerátov a diskusných príspevkov. Red. J. Ružička. Bratislava: Veda 1979, s. 161 – 169.
- MASÁR, I. : Príručka slovenskej terminológie. Bratislava: Veda 1991. 178 s.

WURZEL, W. U.: Zur Erklärbarkeit sprachlichen Wandels. In: Zeitschrift für Phonetik, Sprachwissenschaft und Kommunikationsforschung, 1988, roč. 41, č. 5, s. 488 – 510.

Summary

Linguistic competence of technical language users and their effort for its cultivation

The special communication forms a fundamental part of communication activity. The professional community perceives practical and spiritual value of language. The professionals have positive relation to language and try to cultivate it by using it consciously. From the linguistic point of view it is necessary to respect „professional variant of standard“. The codifiers have to work promptly, flexibly, without unnecessary delays. They have to be well-founded suggestions from the professionals.